Prof. univ. dr. **Mihaela Tăbârcă**

Drept procesual civil

Vol. I. Teoria generală

Ediția a III-a

solomon
2023

Cuprins

Abrevieri XIII

1. NOŢIUNI INTRODUCTIVE 1

1. Dreptul procesual civil 2
1.1. Definiţie 2
1.2. Caracterele dreptului procesual civil 4

2. Normele dreptului procesual civil 7
2.1. Clasificarea în funcţie de obiect 8
2.1.1. Aspecte generale 8
2.1.2. Importanţa clasificării 10
2.1.2.1. Norme de organizare judiciară 11
2.1.2.2. Norme de competenţă 12
2.1.2.3. Norme de procedură propriu-zisă 14
2.2. Clasificarea în funcţie de întinderea câmpului de aplicare 18
2.2.1. Aspecte generale 18
2.2.2. Importanţa clasificării 20
2.3. Clasificarea în funcţie de caracterul conduitei impuse 22
2.3.1. Aspecte generale 22
2.3.2. Importanţa clasificării 27
2.4. Clasificarea în funcţie de natura interesului ocrotit 29

3. Procesul civil 30
3.1. Definiţie 30
3.2. Fazele şi etapele procesului civil 30

4. Principiile fundamentale ale procesului civil 33
4.1. Principiul liberului acces la justiţie 33
4.2. Principiul dreptului la un proces echitabil, în termen optim şi previzibil 40
4.3. Principiul legalităţii 58
4.4. Principiul egalităţii părţilor în justiţie 63
4.5. Principiul disponibilităţii 69
4.6. Principiul privitor la faptul că părţilor le revin obligaţii în desfăşurarea procesului 81
4.7. Principiul potrivit căruia terţii au obligaţia să sprijine realizarea justiţiei 85
4.8. Principiul bunei-credinţe în exercitarea drepturilor şi în îndeplinirea obligaţiilor procesuale 88
4.9. Principiul dreptului la apărare 95
4.10. Principiul contradictorialităţii 106

4.11. Principiul oralităţii 121
4.12. Principiul nemijlocirii 125
4.13. Principiul publicităţii 127
4.14. Principiul desfăşurării procesului în limba română 131
4.15. Principiul continuităţii completului de judecată 132
4.16. Principiul privitor la încercarea de soluţionare amiabilă a litigiului 134
4.17. Principiul rolului judecătorului în aflarea adevărului 137
4.18. Principiul respectului cuvenit justiţiei 148
4.19. Obligaţia respectării principiilor fundamentale 150

2. ACŢIUNEA CIVILĂ 151

1. Declanşarea procesului civil. Acţiunea civilă – mijloc de restabilire a dreptului subiectiv încălcat 152

2. Acţiunea civilă 153
2.1. Particularităţi 153
2.2. Noţiune 154
2.3. Elementele acţiunii civile 155

3. Condiţiile de exercitare a acţiunii civile 158
3.1. Aspecte generale 158
3.2. Capacitatea procesuală 159
3.2.1. Capacitatea procesuală de folosinţă 159
3.2.1.1. Noţiune. Particularităţi 159
3.2.1.2. Lipsa capacităţii procesuale de folosinţă. Invocare 162
3.2.1.3. Lipsa capacităţii procesuale de folosinţă. Sancţiunea 163
3.2.1.4. Despăgubiri în caz de anulare a acţiunii 164
3.2.2. Capacitatea procesuală de exerciţiu 164
3.2.2.1. Noţiune. Particularităţi 164
3.2.2.2. Reprezentarea. Asistarea. Autorizarea 166
3.2.2.3. Curatela specială 169
3.2.2.4. Lipsa capacităţii procesuale de exerciţiu. Invocare 176
3.2.2.5. Lipsa capacităţii procesuale de exerciţiu. Sancţiunea 177
3.2.2.6. Despăgubiri în caz de anulare a acţiunii 178
3.3. Calitatea procesuală 178
3.3.1. Noţiune 178
3.3.2. Legitimarea procesuală legală 188
3.3.3. Justificarea calităţii procesuale 196
3.3.4. Transmiterea calităţii procesuale 197
3.3.5. Situaţia procesuală a înstrăinătorului şi a succesorilor săi 200
3.3.6. Lipsa calităţii procesuale. Invocare 203

3.3.7. Lipsa calităţii procesuale. Sancţiunea 203
3.3.8. Despăgubiri în caz de respingere a acţiunii....204
3.4. Formularea unei pretenţii....204
3.4.1. Condiţii de exercitare a dreptului....204
3.4.2. Lipsa dreptului. Invocare 211
3.4.3. Lipsa dreptului. Sancţiunea 211
3.4.4. Despăgubiri în caz de respingere a acţiunii....212
3.5. Interesul....213
3.5.1. Noţiune. Particularităţi 213
3.5.2. Condiţiile interesului 217
3.5.3. Lipsa interesului. Invocare 222
3.5.4. Lipsa interesului. Sancţiunea 223
3.5.5. Despăgubiri în caz de respingere a acţiunii....223

4. Clasificarea cererilor în justiţie....223
4.1. Clasificarea în funcţie de scopul material urmărit de către reclamant....224
4.2. Clasificarea în funcţie de natura dreptului care se valorifică 236
4.3. Clasificarea în funcţie de calea procedurală aleasă pentru valorificarea dreptului 240

5. Apărările în justiţie....245
5.1. Aspecte generale 245
5.2. Apărări de fond. Apărări procedurale 246

3. PARTICIPANŢII LA PROCESUL CIVIL....253

1. Instanţa de judecată....254
1.1. Sensurile noţiunii 254
1.2. Compunerea şi constituirea instanţei 255
1.2.1. Compunerea instanţei....255
1.2.2. Constituirea instanţei....260
1.2.3. Nelegala compunere sau constituire a instanţei 264
1.3. Incidente procedurale privind compunerea sau constituirea instanţei 266
1.3.1. Incompatibilitatea....266
1.3.1.1. Noţiune. Particularităţi 266
1.3.1.2. Cazuri de incompatibilitate 267
1.3.2. Abţinerea şi recuzarea 286
1.3.2.1. Noţiune. Particularităţi 286
1.3.2.2. Procedura de judecată 293

2. Părţile....325
2.1. Persoanele care sunt împreună reclamante sau pârâte 326
2.1.1. Noţiune. Particularităţi 326

2.1.2. Efectele coparticipării procesuale 329
2.2. Alte persoane care pot lua parte la judecată.....336
2.2.1. Intervenţia voluntară 337
2.2.1.1. Intervenţia voluntară principală 339
2.2.1.1.1. Natură juridică. Termen de depunere 340
2.2.1.1.2. Admisibilitatea în diferite materii.....344
2.2.1.2. Intervenţia voluntară accesorie.....346
2.2.1.2.1. Natură juridică. Termen de depunere 346
2.2.1.2.2. Admisibilitatea în diferite materii 349
2.2.1.3. Procedura de judecată a intervenţiei voluntare 351
2.2.2. Intervenţia forţată.....375
2.2.2.1. Chemarea în judecată a altor persoane.....375
2.2.2.1.1. Noţiune. Particularităţi. Termen de depunere.....375
2.2.2.1.2. Procedura de judecată a chemării în judecată a altor persoane.....378
2.2.2.2. Chemarea în garanţie.....386
2.2.2.2.1. Noţiune. Particularităţi. Termen de depunere.....386
2.2.2.2.2. Admisibilitatea în diferite materii 391
2.2.2.2.3. Procedura de judecată a chemării în garanţie 393
2.2.2.3. Arătarea titularului dreptului 402
2.2.2.3.1. Noţiune. Particularităţi. Termen de depunere.....402
2.2.2.3.2. Procedura de judecată a arătării titularului dreptului.....404
2.3. Introducerea forţată în cauză, din oficiu, a altor persoane 408
2.3.1. Cazuri. Particularităţi. Termen 408
2.3.2. Procedura de judecată 416
2.4. Reprezentarea părţilor în judecată.....420
2.4.1. Formele reprezentării. Aspecte generale.....420
2.4.2. Reprezentarea convenţională a persoanei fizice.....429
2.4.2.1. Reprezentarea prin mandatar neavocat 430
2.4.2.1.1. Împuternicirea de reprezentare. Particularităţi 430
2.4.2.1.2. Puterile mandatarului „neavocat”.....433
2.4.2.2. Reprezentarea prin avocat – mandatul avocatului.....437
2.4.2.3. Încetarea mandatului judiciar.....443
2.4.3. Reprezentarea convenţională a persoanelor juridice şi a entităţilor fără personalitate juridică.....449
2.4.3.1. Reprezentarea persoanei juridice 449
2.4.3.2. Particularităţi privind mandatul.....454
2.4.3.3. Reprezentarea entităţii fără personalitate juridică.....454
2.4.4. Reprezentarea asigurată de consilierul în proprietate industrială 454

2.4.5. Sancţiunea pentru lipsa dovezii calităţii de reprezentant 454
2.5. Asistenţa judiciară 458
2.5.1. Ajutorul public judiciar 459
2.5.1.1. Condiţii de acordare 459
2.5.1.2. Forme de asistenţă judiciară – facilităţi la plata taxelor judiciare 464
2.5.1.3. Forme de asistenţă judiciară – apărarea şi asistenţa gratuită printr-un avocat desemnat de barou 465
2.5.1.4. Alte forme de asistenţă judiciară 469
2.5.1.5. Procedura de judecată 471
2.5.2. Facilităţi fiscale acordate persoanei juridice 482
2.5.2.1. Condiţii de acordare 482
2.5.2.2. Procedura de judecată 483

3. Participarea Ministerului Public în procesul civil 484
3.1. Pornirea acţiunii civile 484
3.2. Participarea la judecată 491
3.3. Exercitarea căilor de atac 509
3.4. Solicitarea executării silite a unor titluri executorii 512

4. COMPETENŢA INSTANŢELOR JUDECĂTOREŞTI 513

1. Noţiune 514

2. Clasificarea normelor de competenţă 514

3. Competenţa generală 517
3.1. Competenţa în materia controlului de constituţionalitate 517
3.2. Competenţa în materie electorală 524
3.3. Competenţa în materia contenciosului administrativ 529
3.4. Competenţa în alte materii 535
3.4.1. Competenţa în materia litigiilor de muncă 535
3.4.2. Competenţa în materia actelor de stare civilă 536
3.4.3. Competenţa cu privire la schimbarea numelui 537
3.4.4. Competenţa în materie succesorală 539
3.4.5. Competenţa în materia protecţiei copilului 541
3.4.6. Competenţa tribunalului arbitral 542
3.4.7. Competenţa în materia desfacerii căsătoriei 545

4. Competenţa materială 546
4.1. Competenţa materială a judecătoriei 547
4.1.1. Competenţa privind judecata în primă instanţă 547
4.1.2. Competenţa privind judecata în ultimă instanţă 561

4.1.3. Competenţa privind judecata altor cereri prevăzute de lege 564
4.2. Competenţa materială a tribunalului 570
4.2.1. Competenţa privind judecata în primă instanţă.....570
4.2.2. Competenţa privind judecata în apel.....589
4.2.3. Competenţa privind judecata în recurs.....590
4.2.4. Competenţa privind judecata altor cereri prevăzute de lege 591
4.3. Competenţa materială a curţii de apel.....596
4.3.1. Competenţa privind judecata în primă instanţă 596
4.3.2. Competenţa privind judecata în apel.....597
4.3.3. Competenţa privind judecata în recurs.....599
4.3.4. Competenţa privind judecata altor cereri prevăzute de lege 600
4.4. Competenţa materială a Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie 604
4.4.1. Competenţa privind judecata în recurs.....605
4.4.2. Competenţa privind judecata recursului în interesul legii.....609
4.4.3. Competenţa privind pronunţarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept.....623
4.4.4. Competenţa privind judecata altor cereri date prin lege în competenţa sa 639
4.4.5. „Competenţa" Completului de 5 judecători 641
4.4.6. „Competenţa" Secţiilor Unite 643
4.5. Competenţa materială a secţiilor instanţelor şi a completelor specializate 643
4.6. Determinarea competenţei după valoarea obiectului cererii introductive de instanţă 645
4.6.1. Reguli generale 646
4.6.2. Cazul mai multor capete de cerere principale 650
4.6.3. Cererea formulată de mai mulţi reclamanţi.....652
4.6.4. Valoarea cererii în cazuri speciale.....655
4.6.5. Valoarea cererii de plată parţială.....657
4.6.6. Valoarea cererii în caz de prestaţii succesive 657
4.6.7. Valoarea cererii în materie imobiliară.....658
4.6.8. Dispoziţii speciale.....659

5. Competenţa teritorială 662
5.1. Competenţa teritorială de drept comun.....662
5.1.1. Regula generală.....662
5.1.2. Cazul pârâtului cu domiciliul sau sediul necunoscut 667
5.2. Competenţa teritorială alternativă 668
5.2.1. Cazul persoanei juridice care are dezmembrăminte.....669
5.2.2. Cererea îndreptată împotriva unei entităţi fără personalitate juridică.....670

5.2.3. Cererile îndreptate împotriva persoanelor juridice de drept public 671
5.2.4. Pluralitatea de pârâţi.....671
5.2.5. Alte cazuri de competenţă teritorială alternativă.....674
5.2.6. Competenţa în materie de tutelă şi familie.....683
5.2.7. Competenţa în materie de asigurare.....684
5.2.8. Cazul cererii în care judecătorul este parte 686
5.2.9. Competenţa în ipoteza alegerii de domiciliu.....694
5.2.10. Competenţa alternativă potrivit unor legi speciale 695
5.3. Competenţa teritorială exclusivă.....696
5.3.1. Cereri privitoare la imobile 697
5.3.2. Cereri privitoare la moştenire.....700
5.3.3. Cereri privitoare la societăţi 707
5.3.4. Cereri privitoare la insolvenţă sau concordatul preventiv.....708
5.3.5. Cereri împotriva unui consumator 709
5.3.6. Cereri privitoare la persoane 710
5.3.7. Cereri în cauze maritime şi fluviale 711
5.3.8. Cereri în legătură cu incidentele privind arbitrajul 712

6. Incidente procedurale privitoare la competenţa instanţei 712
6.1. Excepţia de necompetenţă.....713
6.1.1. Invocare.....713
6.1.2. Clasificare.....722
6.1.3. Soluţionare 722
6.1.4. Hotărârea de declinare a competenţei. Particularităţi 726
6.2. Conflictele de competenţă.....728
6.2.1. Cazuri 728
6.2.2. Procedura de soluţionare.....737
6.3. Prorogarea de competenţă.....741
6.3.1. Prorogarea legală de competenţă 742
6.3.2. Prorogarea judecătorească de competenţă 761
6.3.3. Prorogarea convenţională de competenţă.....787

5. ACTELE DE PROCEDURĂ ŞI TERMENELE PROCEDURALE.....793

1. Actele de procedură 794
1.1. Noţiune.....794
1.2. Clasificare 794
1.3. Condiţii pentru săvârşirea actelor de procedură.....796

2. Nulitatea actelor de procedură 803
2.1. Noţiune. Particularităţi 803
2.2. Clasificare 804

2.3. Cazuri de nulitate 806
2.3.1. Nulitatea condiţionată de vătămare 806
2.3.2. Nulitatea necondiţionată de vătămare 814
2.4. Mijloacele de invocare a nulităţii 816
2.4.1. Excepţia nulităţii. Invocare 816
2.4.2. Actul de procedură prin care este soluţionată excepţia nulităţii 824
2.4.3. Efectele nulităţii 825

3. Termenele procedurale 827
3.1. Noţiune 827
3.2. Clasificare 828
3.3. Calculul termenelor 831
3.4. Durata termenelor procedurale 837
3.5. Sancţiunea nerespectării termenului procedural 844
3.5.1. Decăderea 844
3.5.1.1. Noţiune 844
3.5.1.2. Condiţiile decăderii 847
3.5.1.3. Cazurile în care intervine decăderea 848
3.5.1.4. Cazurile în care nu intervine decăderea 850
3.5.1.5. Efectele decăderii 852
3.5.2. Anularea 853
3.6. Repunerea în termen 853

6. AMENZI JUDICIARE ŞI DESPĂGUBIRI 861

1. Amenzi judiciare 862

2. Despăgubiri 868

3. Stabilirea amenzii şi despăgubirii 870

4. Reexaminarea 873